

Můžete si přečíst

Nezaměstnanost absolventů	str. 2
Školská reforma v Plzeňském kraji	str. 4 – 7
Čtenářská gramotnost	str. 10
Co to je Cedefop	str. 11
Příloha:	Nová závěrečná zkouška

odborné vzdělávání

ROČNÍK 14 / PROSINEC 2010

WWW.NUOV.CZ

Bulletin Odborné vzdělávání změnil svou tvář

Od nynějška bude vycházet 4 x ročně a dočtete se v něm nejenom o činnosti Národního ústavu odborného vzdělávání, ale také o dění přímo na školách, o tom, jaké problémy řeší regiony a jaký názor na ně mají organizace z oblasti školství a trhu práce. Doufáme, že Vás nová podoba čtvrtletníku zaujme a přivítáme také Vaše příspěvky či náměty. Přejeme inspirativní čtení.

redakce

KVALIFIKACE NA ZÁKLADĚ PRAXE

Víc než 4 400 lidí složilo do konce října zkoušky, na jejichž základě se získávají tzv. dílčí kvalifikace. Tato nová možnost pomáhá lidem, kteří ovládají určitou práci, ale nemají k tomu potřebný doklad. Zkoušky mohou skládat díky existenci Národní soustavy kvalifikací, v níž jsou stanoveny standardy potřebné pro přezkoušení. Nejvíce zájemců je o kvalifikace z oblasti bezpečnostních služeb, jako např. strážný nebo detektiv koncipient, zkoušky však tímto způsobem skládají např. také hrobníci, turističtí průvodci, členové horské služby či maséři. Jde tedy o činnosti, pro které v současnosti neexistuje formální vzdělání. Zkoušky z dílčích kvalifikací ale probíhají i v oblasti klasických oborů vzdělání, např. gastronomických, zemědělských, službových i technických.

Zoja Franklová

ilustrační foto

PĚT LET EUROPASSU

Europass usnadňuje lidem hledání práce nebo studia už od roku 2005. Země Evropské unie zatím zaznamenaly dohromady 30 milionů použití všech dokumentů Europassu, mezi kterými je nejoblíbenější životopis.

Kromě životopisu se Europass skládá z jazykového pasu, mobility a dodatku k osvědčení či diplomu. Výhodou tohoto souboru pěti dokumentů je, že podává ucelenou a mezinárodně srovnatelnou informaci o dosaženém vzdělání, osobních kompetencích, jazykových dovednostech, odborné kvalifikaci a pracovních zkušenostech uchazeče. Zájem o všech-

republike ho zatím použilo téměř 10 tisíc lidí. Dodatek k diplomu u nás dostávají od roku 2005 všichni absolventi vysokých škol, a to v češtině i angličtině. Stále se také zvyšuje obliba dodatku k osvědčení o odborném vzdělávání, který absolventi středních škol dostávají ke svému maturitnímu vysvědčení či výučnímu listu.

V minulém školním roce už se vydával na téměř polovinu středních škol. „Oslovujeme další školy – chceme, aby se počet škol vydávajících žákům dodatek k osvědčení rozrostl,“ říká Lubomír Valenta z Národního centra Europass ČR. „Spolupracujeme proto s konzultačními centry

„Europass je jednou z věcí, které mohou přiblížit politiku EU běžným občanům,“ řekl vedoucí Zastoupení Evropské komise v ČR Jan Michal na výročním semináři Europassu v Praze 23.11.2010.

ny dokumenty Europassu roste víc, než se původně předpokládalo. Např. životopis už vyplnilo v Evropské unii dokonce 10 milionů lidí, což předčilo očekávání vyslovená před pěti lety o 7 milionů. „Nejčastěji využívají životopis mladí – více než 70 % uživatelů online životopisu jsou lidé mladší 30 let,“ uvádí tisková zpráva Evropské komise. 70 % z nich mluví alespoň dvěma cizími jazyky. „A pro ty, kteří cizími jazyky nemluví, jsou určeny služby klientského centra,“ říká vedoucí Národního centra Europass ČR Irena Palánová. „Do budoucna se chceme zaměřit i na služby pro střední a starší generaci,“ dodává.

Doklad o mobilitě zaznamenává evropské studijní stáže uchazeče a v České

ve všech krajích ČR. Tato centra pomáhají školám s reformou a zástupci škol si tu mohou vyzvednout podklady k dodatkům, což jim usnadňuje práci. Dodatky k osvědčení dostávají žáci v českém a cizím jazyce a odhadem je dosud obdrželo asi 120 tisíc absolventů středních škol.

Záměrem Evropské komise je propojení Europassu s dalšími nástroji, které se budou stále více orientovat na výsledky učení, čímž zohlední zásadní roli celoživotního učení. Do této koncepce patří mimo jiné uznávání neformálního a informálního učení nebo kreditní systém pro odborné školství.

Lucie Šnajdrová

Další informace na www.europass.cz

SOUTĚŽ V PSÁNÍ NA KLÁVESNICI PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

Začátkem listopadu se konal již 4. ročník soutěže v psaní na klávesnici pro zrakově postižené. Soutěž vymysleli pracovníci Státního těsnopisného ústavu společně s Gymnáziem, OA a SOŠ pro zrakově postižené v Praze 5, což je i místo konání. Sešli se zde žáci ze ZŠ J. Ježka v Praze, konzervatoře J. Deyla v Praze, MŠ, ZŠ a SŠ v Brně, Spojené školy internátné v Levoči, Speciálního pedagogického centra pro zrakově postižené v Liberci, SŠ A. Klára v Praze a samozřejmě místní žáci. Soutěž probíhá zvlášť v kategorii základních škol a středních škol. Podle stupně postižení si žáci volí buď opis z předlohy, nebo ze zvětšené předlohy, nebo podle diktátu. A právě psaní podle diktátu je z hlediska organizace a realizace nejnáročnější. Soutěžící mají většinou své notebooky s hlasovým výstupem, případně s přídatnou klávesnicí a nemůže jich být ve třídě současně víc než tři. Jinak by se totiž navzájem rušili. U každého soutěžícího sedí asistent, který mu diktuje. U takového diktátu je ale třeba zřetelně vyslovovat, číst i tvrdě a měkké i, velká písmena, s a z, mně a mě atd. Nejlépe si s textem o historii olympijských her poradila z žáků základních škol Tereza Pechanová ze ZŠ J. Ježka, jejíž výkon byl 230 čistých úhozů za minutu. V kategorii středních škol zvítězil v konkurenci 35 žáků místní Jiří Černý, který dosáhl 301 čistých úhozů za minutu.

Renáta Drábová

konzultační centrum
pomoc školám
k moderní výuce

VZNIKLO ZLÍNSKÉ KONZULTAČNÍ CENTRUM

Od konce října 2010 pomáhá středním odborným školám s reformou nové konzultační centrum ve Zlínském kraji. V ostatních regionech byla podobná konzultační centra zřízena v rámci projektu Kurikulum S již před rokem. Konzultační centra v regionech poskytují odborným školám metodickou podporu při zavádění kurikulární reformy podle jejich aktuálních potřeb a podle podmínek odborného školství v kraji. Zástupci

OBRAT V NEZAMĚSTNANOSTI ABSOLVENTŮ

Ke 30. září 2010 bylo na úřadech práce hlášeno celkem 18 486 nezaměstnaných absolventů středoškolského studia a 868 absolventů VOŠ. Tato statistika signalizuje obrat – poprvé od podzimu 2008 se počet nezaměstnaných absolventů meziročně snížil. Projevuje se to u čerstvých absolventů s výučním listem (pokles o 9 %), u absolventů vyššího odborného vzdělání (rovněž o 9 %) a konečně u absolventů nástavbového studia (o 16 %).

Maturitní obory

Na konci září úřady práce evidovaly 6 513 nezaměstnaných čerstvých absolventů odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou (M), tedy o 7 % víc než před rokem. Nejvyšší nárůsty jsou ve skupinách Zdravotnictví, Ekonomika a administrativa a Obecně odborná příprava, které měly tradičně nízkou nezaměstnanost. Zvýšení počtu nezaměstnaných se napřed dotklo skupin oborů s vyšší mírou nezaměstnanosti a teprve nyní se začíná dotýkat absolventů, jejichž situace byla dosud příznivá.

Výrazný nárůst počtu nezaměstnaných absolventů (o 13 %) byl ve skupinách oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus a Právo, právní a veřejnosprávní činnost. Naproti tomu pokles nezaměstnanosti zaznamenaly skupiny oborů Strojírenství a strojírenská výroba a Doprava a spoje (o více než 10 %).

Učební obory

K 30. září úřady práce evidovaly 7 411 nezaměstnaných čerstvých absolventů, což představuje pokles proti minulému roku o 9 %. Ke zlepšení došlo u skupin oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus a Strojírenství a strojírenská výroba, které dříve vykazovaly vysoký nárůst. Významné je toto zlepšení zejména u strojírenských oborů.

K dalšímu výraznému meziročnímu poklesu dochází i ve skupinách oborů Obchod (23 %), Potravinářství a potravinářská chemie (20 %), Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (15 %) a Zemědělství a lesnictví (13 %). Tyto skupiny z hlediska míry nezaměstnanosti patřily v dubnu 2010 k průměru. Ke snižování počtu nezaměstnaných absolventů dochází i u početně velmi silných skupin Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů a Osobní a provozní služby, jejichž míra nezaměstnanosti ještě v dubnu 2010 výrazně převyšovala průměr. V porovnání se zářím 2009 se ale zhoršuje

je situace absolventů vyučených v oborech skupiny Stavebnictví, geodézie a kartografie, kde na rozdíl od ostatních skupin oborů počet nezaměstnaných absolventů vzrostl o 16 %. Je to logický důsledek nutnosti dokončit rozestavěné investice, což zde udrželo potřebu pracovních sil déle, než tomu bylo v ostatních odvětvích národního hospodářství. I když zaměstnavatelé trvale poukazují na potřebu pracovníků v této oblasti, je situace pro absolventy stavebních oborů nepříznivá a lze očekávat podobný vývoj i do budoucna.

K zajímavému vývoji došlo u absolventů nástavbového studia, jejichž poměrně vysoká nezaměstnanost klesla do letošního září o 16 %. Spolu s poklesem počtu nezaměstnaných absolventů v oborech s výučním listem (9 %) to ukazuje na významně se zlepšující postavení vyučených absolventů.

ilustrační foto

V celkovém pohledu je zřejmé, že ve srovnání se zářím minulého roku dochází v oblasti středoškolského a vyššího vzdělání k určitému uklidnění situace. Je však třeba upozornit, že pokles nezaměstnanosti absolventů v oborech poskytujících výuční list je z větší části ovlivněn i výrazným poklesem počtu absolventů, který byl právě letos nejvyšší. Naproti tomu v maturitních oborech kategorie M vrcholí nárůst absolventů, což může být i důvodem vzrůstu počtu nezaměstnaných.

Jiří Vojtěch

ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM NA ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

V minulém školním roce nastoupilo do prvních ročníků středního odborného vzdělávání celkem 6050 žáků se zdravotním hendikepem. Jejich vzdělanostní struktura je vzhledem k velkému zastoupení žáků s mentálním postižením výrazně vychýlená směrem k nižším úrovním vzdělání. Uvádí to nová publikace *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání, kterou právě vydal NÚOV*.

Z hlediska struktury žáků se zdravotním postižením, kteří vyžadují zvýšené finanční prostředky, žáci s mentálním postižením tvoří mezi hendikepovanými téměř tři čtvrtiny. Druhou nejpočetnější skupinou jsou žáci s vývojovými poruchami (11 %) a žáci souběžně postižení více vadami (8 %). Následují žáci s tělesným postižením (3,4), sluchově a zrakově postižení (kolem 1 až 3 %).

Speciální vzdělávání žáků s hendikepem může probíhat v běžné škole buď jako individuální integrace ve třídě nebo jako skupinová integrace, kdy žák chodí do speciálního oddělení či třídy. Další možností je speciální škola určená pro žáky s určitým druhem postižení. V současnosti u nás převládá skupinová integrace žáků se zdravotním hendikepem, v posledních

letech se ale mění přístup a je snaha o individuální integraci v běžné škole.

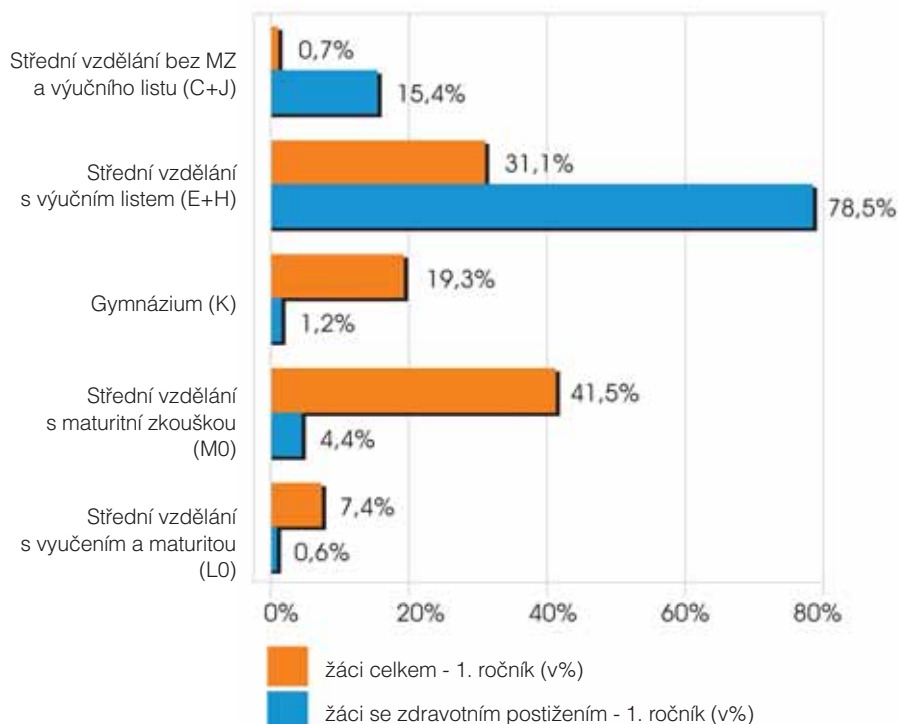
Podle grafu vstoupily více než tři čtvrtiny žáků se zdravotním postižením ve školním roce 2009/10 do 1. ročníků středního vzdělávání s výučním listem. Dalšími 15 % žáků se vzdělávalo na školách poskytujících střední vzdělání bez výučního listu a maturitní zkoušky. Naopak nejméně žáků se zdravotním postižením zahájilo loni výuku ve středním vzdělávání s maturitní zkouškou.

Většina žáků s mentálním postižením se vzdělává v 1. ročnících středního vzdělávání s výučním listem, stejně jako žáci s vývojovými poruchami. Sluchově postižení chodí ve srovnatelném množství jak na střední školy s výučním listem, tak do maturitních oborů. Žáci se zrakovým a tělesným postižením vstupovali do 1. ročníků nejčastěji na střední školy ukončené maturitní zkouškou. Nejpočetněji jsou žáci se zdravotním postižením zastoupeni v 1. ročnících SŠ a VOŠ v oborech Gastronomie, hotelnictví a turismus (pětina) a dále oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie a Obecně odborná příprava (kolem 15 %).

Publikaci najdete na www.nuov.cz

Jana Trhlíková a Lucie Šnajdrová

Porovnání vzdělanostní struktury žáků 1. ročníků celkem a žáků se zdravotním postižením

Pozn.: Denní studium v % z dané kategorie vzdělávání (bez zahrnutí nástavbového studia a VOŠ).

škol tu mohou konzultovat nejasnosti a problémy související s tvorbou, zaváděním a inovací školních vzdělávacích programů (ŠVP) nebo se účastnit jimi pořádaných vzdělávacích akcí.

Zlínské konzultační centrum bylo zřízeno v Krajském centru dalšího profesního vzdělávání a centru uznávání celoživotního učení Zlínského kraje, o.p.s. v Uherském Brodě. Vedoucí centra Mgr. Michal Hampala provádí průzkum mezi zástupci škol regionu a zjišťuje, s čím potřebují pomoci. „Vlastní vzdělávací akce RKC Zlínského kraje zahájilo v prosinci 2010,“ říká M. Hampala a dodává: „Oslovili jsme proto Českou školní inspekci Zlínského kraje, která začala v minulém roce provádět kontroly školních vzdělávacích programů.“ Zástupci centra s ČŠI domluvili účast inspektorů na připravovaných seminářích. Učitelé díky tomu získají představu o požadavcích ČŠI a mohou využít její zkušenosti. Další informace a kontakty na www.kcdpv.cz/rkcs

Lucie Šnajdrová

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE: PŘEKRAČOVÁNÍ HRANIC

13. – 15. října 2010 proběhla mezinárodní konference „Překračování hranic: Rozšiřování rolí lektorů a učitelů v odborném vzdělávání a přípravě“. Zároveň se za finanční podpory MŠMT uskutečnilo setkání partnerské sítě TTnet ČR s názvem „Mění se role vzdělavatelů v rámci odborného vzdělávání a celoživotního učení“.

Cílem bylo propojit zahraniční účastníky se členy české sítě TTnet a vyměnit si zkušenosti z oblasti týkající se vzdělávání učitelů a trenérů odborného vzdělávání. Mezi více než stovkou účastníků tvořili polovinu pedagogové z ČR a zbytek byli zahraniční hosté nejen z Evropy, ale např. i z Nigérie či Kanady.

TTnet ČR je neformálním partnerstvím profesionálů, kteří se podílejí na vzdělávání a profesním růstu učitelů, instruktorů, lektorů a trenérů působících v odborném či profesním vzdělávání. Středoškolští a vysokoškolští učitelé si vzájemně objasňují, co je ke kvalitní práci učitele odborných předmětů potřeba. Díky TTnetu mohou naši učitelé získávat i zkušenosti se zahraničními systémy odborného vzdělávání a přípravy. Internetové stránky na adrese www.nuov.cz/ttnet podporují sdílení informací a názorů a zájemcům nabízejí možnost spolupráce.

Zoja Franklová

V této nové rubrice vás tentokrát zavedeme do Plzeňského kraje. Nabízíme vám mozaiku, v níž najdete obrázek jedné odborné školy, zjistíte i záměry krajské samosprávy v oblasti školství a problémy, které musí řešit. Můžete si přečíst i anketu, která odráží názory pedagogů na probíhající reformu.

Plzeňský kraj

Rozlohou 7561 km² je třetím největším krajem v České republice, počtem obyvatel (571 891) se ovšem řadí až na deváté místo. V kraji je celkem 63 středních škol, z toho **50 středních odborných škol a 13 gymnázií**. Ve školním roce 2008/09 na nich studovalo celkem 28 129 žáků, z toho 26 373 v denním studiu. V minulém školním roce se poprvé uskutečnil projekt „**Motivace pro technické vzdělávání mládeže Plzeňského kraje**“, díky němuž mohou střední školy pořádat technické kroužky pro žáky základních škol. Přihlásilo se 16 středních škol ze všech okresů, které uspořádaly asi čtyřicet kroužků. Víc

než polovina žáků docházejících na kroužky se pak na danou střední školu opravdu přihlásila.

O jaké obory vzdělání je zájem

Mezi maturitními obory jsou v kraji **nejžádanější gymnázia**, kam ve školním roce 2009/10 nastoupilo 18,5 % žáků. Velký zájem je rovněž o obory **Ekonomika a podnikání** (12 %), **Lyceum** (5,2 %) a **Informační technologie** (4,2 %). U učebních oborů se nejvíce žáků přihlásilo na obory **Kuchař-číšník** (20,2 %), **Automechanik** (9,4 %), **Opravář zemědělských strojů** (5,7 %) a **Kadeřník** (5,7 %). Více než čtyřicet procent absolventů učebních oborů pokračuje v nástavbovém studiu.

KLÍČOVÁ JE SPOLUPRÁCE S PODNIKY

Střední odborné učiliště elektrotechnické v Plzni je aktivní škola. Prakticky od počátku se podílí na tvorbě jednotných zadání nově závěrečné zkoušky, jako pilotní škola vytvořilo školní vzdělávací program oboru elektrikář a zapojilo se i do projektu UNIV 2 – KRAJE, jehož cílem je proměna škol v centra celoživotního učení. Kromě toho se účastní řady krajských projektů a úzce spolupracuje s firmami, od nichž získává finanční podporu na inovace.

SOU elektrotechnické v Plzni vzniklo v roce 1999 sloučením tří škol, které původně zřizovaly podniky ČEZ, České dráhy a Škoda Plzeň. Kontakty s těmito i dalšími firmami jsou pro školu velkou výhodou. „Pokud chceme, aby naši absolventi byli na úrovni současných technologií, musíme spolupracovat s firmami. Prostřednictvím krátkodobých praxí našich žáků se dostaneme k nejmodernějším technologiím a materiálům,“ vysvětluje ředitel Jaroslav Černý.

Škola se v současnosti kromě elektrotechniky věnuje problematice telekomunikací, výpočetní techniky a sdělovací techniky. Nabízí jak tříleté učební obory, tak čtyřleté maturitní obory a dvouletou denní i dálkovou nastavbu pro absolventy učebních oborů. Před rokem otevřela nový obor Informační technologie se specializací na přenosové sítě a aplikační software v administrativě, jehož prostřednictvím se snaží přivést do školy i dívky, které pak najdou uplatnění například u energetických společností. „Mohou se uplatnit například v call centrech,“ říká Jaroslav Černý a dodává: „Nevěřili byste, jak se ve škole změnila atmosféra, když tu jsou i dívky.“

Bez sponzorů to nejde

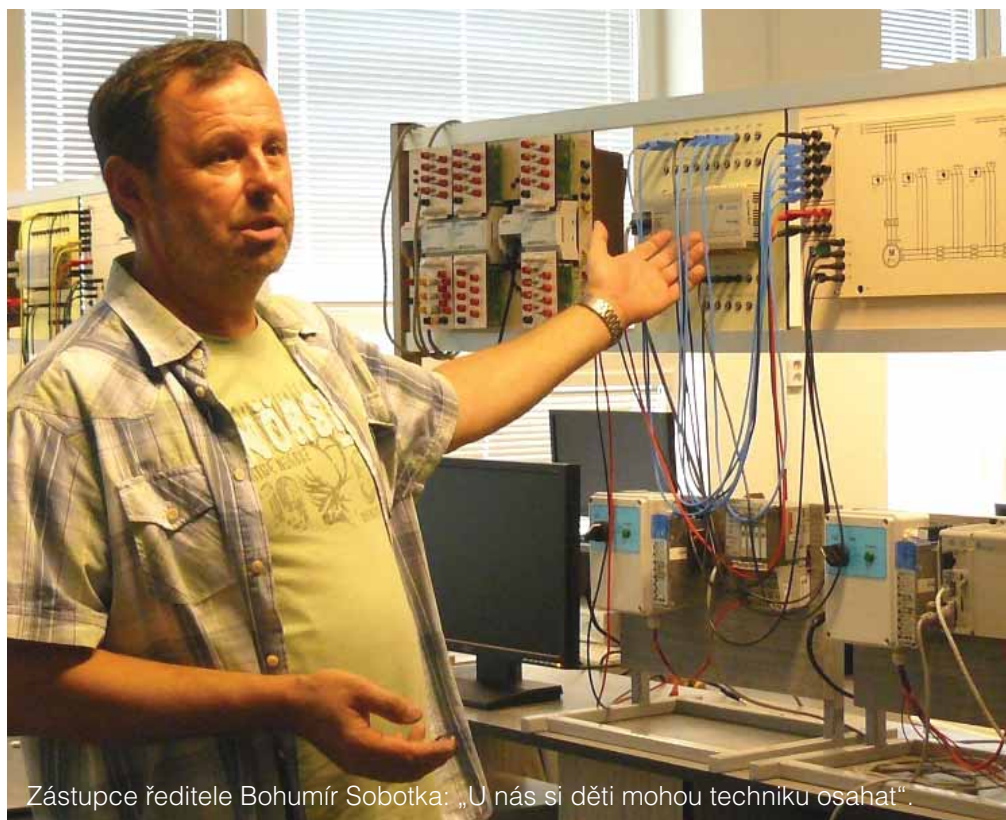
Firmy si uvědomují, že se jim vložené prostředky vrátí v podobě kvalitních pracovníků, vyškolených na práci s moderními technologiemi. Škola zase musí vynaložit velké úsilí, aby se jí podařilo vytvořit projekty, s nimiž se může ucházet o finanční

dary. „Bez sponzorských darů a financí, které získáváme účastí na projektech, bychom byli muzeum elektrotechniky,“ říká Jaroslav Černý.

V loňském roce se SOU elektrotechnické přihlásilo například do projektu Zelená

Důležité je nebát se techniky

Dobrou vizitkou školy jsou moderně vybavené dílny i učebny, jejichž standardem jsou přístroje propojené s počítači, jak je to běžné v praxi. Dílny využívají nejen žáci učiliště, ale i děti ze základních škol, které do školy docházejí na technické kroužky. Ty se pořádají díky finanční pod-

Zástupce ředitele Bohumír Sobotka: „U nás si děti mohou techniku osahat.“

energie Skupiny ČEZ, v němž získalo prostředky na realizaci učebny „Svět fyziky“, kde žákům základních a středních škol i veřejnosti představuje principy a technologie výroby energie z obnovitelných zdrojů. Podstatu získávání energie ze slunce, vody, větru nebo země populárně-naučnou formou demonstruje například model rodinného domu s tepelným čerpadlem na pozemku a solárními kolektory na střeše nebo modely větrné a přečerpávací vodní elektrárny.

poře z krajského programu Motivace pro technické vzdělávání mládeže Plzeňského kraje. Děti tak mají příležitost hravou formou nahlédnout do světa techniky a možná i navázat vztah k věcem, které by je jinak nejspíš minuly. „Děti se techniky bojí jako něčeho složitějšího, ale když si tady něco vyzkouší, zjistí, že to tak není. Učíme je všechno úplně od základu. Řada dětí poprvé drží v ruce kladívko,“ vysvětluje zástupce ředitele Bohumír Sobotka.

Alena Nová

NEJSME MUZEUM ELEKTROTECHNIKY

S ředitelem SOU elektrotechnického v Plzni Jaroslavem Černým o reformě na jeho škole a zajímavých projektech

Umožňuje vám přechod na školní vzdělávací programy zavádět inovace ve výuce ve větší míře než dřív?

Nemyslím si to, ale je tam větší možnost manévrovatí než dřív. I v době, kdy platily osnovy, jsme mohli zařazovat moderní učivo, teď ale máme možnost nastavit v rámci oboru různé směry. Například v oblasti informačních technologií se můžeme třeba víc zaměřovat na techniku nebo programování podle toho, o které pracovníky je větší zájem. Tomu přizpůsobíme školní vzdělávací program. Můžeme se i konkrétně domlouvat se zaměstnavateli, v jaké oblasti potřebují větší znalosti, a podle toho pak přidáme nový předmět nebo hodiny.

Netlačí vás firmy do příliš úzké specializace žáků?

Ne. Někdy by zájem možná byl, ale my se nedáme. Snažíme se dát studentům široký obecný základ s tím, že se třeba blíž seznámí s některou problematikou.

Jak se ke tvorbě školních vzdělávacích programů postavili pedagogové, bylo to pro ně náročné?

Náročné to bylo, ale učitelé to brali jako nutnou věc. Někteří k tomu přistoupili tvůrčím způsobem, využili nových možností a přišli s různými nápady, jiní se snažili spíš využít to, na co byli zvyklí.

Zkoušeli jste propojit některé předměty do bloků?

Všeobecné předměty, jako je český jazyk nebo matematika, se snažíme zachovat samostatně pod stejnými názvy, aby to bylo přehledné. V odborné oblasti jsme si s tím pohráli a některé předměty jsme

zrušili nebo zavedli nové. Jiné jsme zase spojili nebo rozdělili. Například předmět základy elektrotechniky měl asi pět hodin a my jsme ho rozdělili na dva předměty, aby to bylo stravitelnější. Tohle nám bývalé osnovy neumožňovaly.

Na jakém novém projektu teď pracujete?

Právě čekáme na podepsání smlouvy o naší účasti v krajském projektu Progressivní technické výukové moduly v odborném výcviku. Díky němu naši učitelé zpracují výukové programy, které nutně potřebujeme, aby se moderní zařízení dalo správně využít při vyučování. Současně budeme mít prostředky i na jejich vytištění. Takže budeme mít techniku i učebnici a učitel si k tématu vytvoří ještě prezentace pro žáky. Tím se uzavře kruh modernizace.

Výukové bloky pak zpracováváte do školních vzdělávacích programů?

Ano, ale nemusíme je celé předělávat. Máme tam například problematiku televize a postupně zařazujeme novinky, např. teď zrovna 3D televize. V těchto dnech domlouváme spolupráci s firmou Panasonic v Plzni na Borských polích, kde nám nabízejí krátkodobou praxi pro některé naše studenty. Pustí je jak do výroby nejmodernějších televizí, tak i do vývoje a očekávají, že někteří z nich tam půjdou pracovat. Také naši učitelé se musí stále učit nové věci.

Poslední ročníky maturitních oborů čeká na jaře státní maturita. Jak žáci vaší školy hodnotili maturitní generálku?

Nesetkali jsme se s tím, že by říkali, že se to nedá zvládnout. Špatné výsledky generálky se navíc žáků naší školy ani netýkají, byli dost úspěšní.

Objevují se obavy, zda neúspěch u státní maturity nebude impulsem k rušení maturitních oborů na učilištích.

Bude spíš záležet na rodičích, jestli budou směřovat děti víc na tříleté učební obory, než by nesli riziko, že děti neudělají maturitu. Například u nás ve škole mohou žáci přejít na učební obor, když zjistí, že na maturitní nestačí. To je myslím naše velká výhoda. Každý rok z maturitních oborů odchází asi 10 % žáků do tříletých oborů.

Opačným směrem žáci nepřecházejí?

To jsou opravdu výjimky, možná jeden žák za rok, který se podhodnotil a my mu doporučíme přestup. Ale přecházejí k nám i děti z elektroprůmyslovky, když zjistí, že

na ni nestačí. U nás mají tu výhodu, že si můžou v dílnách vyzkoušet konkrétní zařízení, tím problematiku lépe pochopí a úspěšně vystudují, nebo můžou přejít na tříletý obor.

Počet dětí vycházejících ze základních škol se stále snižuje, pocituje propad v počtu žáků i vaše škola?

Samozřejmě. Musíme dělat rozsáhlý nábor, abychom získali dostatek studentů. Hlavně v předchozích letech se počet žáků v denním studiu snížil z tisíce na osm set. Díky tomu jsme mohli z uvolněných tříd udělat odborné učebny. Nedá se tedy říct, že by škola zela prázdnotou, spíš se nám zlepšily podmínky pro výuku.

Školy v poslední době řeší úbytek žáků tím, že se věnují dalšímu vzdělávání dospělých. Je tomu tak i u vás?

Máme okolo 250 dálkových studentů, což jsou dospělí, kteří už pracují a u nás si udělají výuční list nebo maturitu. Nabízíme i různé dílčí kurzy, jako je třeba kurz práce pod napětím či školení montérů sádrokartonů. Máme i speciální dílnu moderních elektroinstalací, kde jednak učíme naše žáky a také pořádáme kurzy pro projektanty.

Jsou nějaké problémy, s nimiž se v současné době potýkáte?

Samozřejmě, občas řešíme výchovné problémy, někdy jde o drogy nebo se projevují i náznaky šikany. Máme také technické problémy s areálem naší školy, který jsme před deseti lety převzali v nedobrému stavu. Na investice a odstraňování havárií nám přispívá i Plzeňský kraj. V areálu máme například kilometr vodovodního potrubí mezi budovami a loni jsme museli provést generálku, protože bylo padesát let staré.

Ptala se Alena Nová

Model elektrárny v učebně „Svět fyziky“. Žáci školy i další zájemci se mohou názorně seznámit, jak technická zařízení fungují.

ANKETA O REFORMĚ: PTALI JSME SE NÁHODNĚ VYBRANÝCH ŠKOL PLZEŇSKÉHO KRAJE

1) Znamenalo zavedení ŠVP nějakou reálnou změnu ve výuce a v pojetí oborů, které vyučujete?

SOŠ Stříbro: Ano, znamenalo to reálnou změnu. Vzdělávací programy jsme dokázali přizpůsobit regionu i škole samotné, mohli jsme lépe využít místní podmínky.

Střední škola Kralovice: Zavedli jsme zatím školní vzdělávací programy pro dva technické obory – Mechanik opravář motorových vozidel a Opravář zemědělských strojů. Nastavili jsme to hodně podobně jako předtím. Učební plány jsme měli dobře zpracované a vyhovovaly nám.

SOU Domažlice: Zavedení ŠVP pro nás velká změna nebyla. Spíš jsme pedagogy proškolili ohledně zavedení informačních technologií do vyučování. Nově se nyní

to tak není, ŠVP to nezachrání. Myšlenka vytvořit materiál, který by rodiče nasměroval, kam dát dítě studovat, není špatná. Ale nelíbí se mi, jak se realizovala. Vznikly obrovské elaboráty, podle nichž nikdo učit nebude. Pokud se podíváme do starých osnov o velikosti A5, profil oboru tam byl také, škola si je také mohla upravovat. Teď je třeba ŠVP k oboru kuchař o rozměru A4 silný dva centimetry. Kde je svoboda učení?

2) Vědla tvorba ŠVP ke stmelení pracovního kolektivu a větší spolupráci mezi učiteli různých předmětů?

SOŠ Stříbro: Jsou větší mezipředmětové vztahy, kolegové spolu více spolupracují.

Střední škola Kralovice: Částečně. Museli se více zajímat i o předměty, kte-

kaci sjednotit, takže náročnost učitelů je nyní stejná.

Integrovaná střední škola Klatovy: Ano, to vidím jako jedno z pozitiv. Překvapilo mě, jak iniciativní kolektiv se z učitelů vytvořil. Nejdřív měli k tvorbě ŠVP nedůvěru, ale přesvědčili jsme je a spolupráce fungovala velmi dobře.

3) Věnuje se nyní více prostoru samostatné práci žáků při výuce, než tomu bylo dřív? Jsou žáci při výuce aktivnější?

SOŠ Stříbro: Možnost pro větší aktivitu žáků tu určitě je. Jak se toho využije, záleží na konkrétním předmětu i na samotných žácích.

Střední škola Kralovice: Dlouhodobě se snažíme, aby učitelé pracovali modernějšími metodami, aby výuka byla pro žáky zajímavá.

SOU Domažlice: Samostatná práce v hodinách i prostor pro aktivitu žáků byly vždy, nemyslím si, že by to školní vzdělávací programy nějakým způsobem ovlivnily.

Integrovaná střední škola Klatovy: Prostor pro větší samostatnost v ŠVP je, ale jde hlavně o to, jak se využije v praxi. Jestli jsou učitelé připraveni používat moderní metody a na jaké úrovni jsou jejich žáci. Problém je v tom, že děti, které k nám přicházejí do prvních ročníků, nejsou zvyklé pracovat samostatně.

Připravila Alena Nová

Dřívky i učebna v SOUE Plzeň jsou na vysoké technické úrovni.

snažíme využívat prvky sebehodnocení, aby se žáci dokázali sami ohodnotit.

Integrovaná střední škola Klatovy: Některé věci jsou určitě pozitivní, například propojení předmětů je dobrá věc. Negativa ale podle mého názoru převažují. Domnívám se, že problém je někde jinde. Kvalitu vzdělávání rozhodně nezvednou školní vzdělávací programy. Máme dům, který se nám hroutí, a přemýšlíme, jestli okna budou zelená nebo žlutá. Začít bychom přitom měli už u pedagogických fakult, aby dokázaly připravit kvalitní učitele, kteří opravdu mají zájem učit a jsou už ze školy zvyklí na moderní výuku. Když

ré prolínají do jejich oborů. Spolupráce je významná, ale nepovažuji to za podstatnou změnu. Jsme malá škola, kde pracuje dvacet učitelů, obory jsou spolu provázané, učitelé musí mít přehled, co učí ostatní. Dáváme pozor, aby se stejná látka neopakovala v různých předmětech, takže komunikace je nezbytná. Jinak to ani nejde.

SOU Domažlice: Určitě. Pedagogický sbor se dal víc dohromady, naučil se víc spolupracovat. Vedoucí předmětových komisí docházeli do hodin svých kolegů a porovnávali jejich jednotlivá hodnocení i náročnost výuky. Pak se pokusili klasifi-

POHLEDEM ODBORNÉ PRACOVNICE NÚOV

Jana Kašparová

Oddělení pro analýzy a koncepce vzdělávacích programů

Na příkladu SOU elektrotechnického v Plzni je dobře vidět, že když se škola věnuje nejen tvorbě ŠVP, ale i jeho vyhodnocování a inovaci, a spolupracuje intenzivně s podniky, projeví se to výrazně i ve výuce. Samozřejmě, že ani sebelepší ŠVP nevyřeší společenské problémy – populační pokles a tím i nedostatek žáků, studijní preference žáků a jejich rodičů nebo zlepšování materiálních podmínek (v tomto směru ŠVP musí nutně zohlednit existující materiální podmínky a finanční možnosti školy). Minianketa na druhé straně potvrdila rozdílný názor škol na školní vzdělávací programy. V přístupu škol se projevuje mnoho faktorů, např. velikost školy, její dosavadní styl práce a spokojenost s ním, nebo naopak chuť jít dál. Pro někoho znamenají ŠVP příležitost ke změnám a zlepšování, možnost pružněji reagovat na změnu vzdělávacích podmínek a trh práce (SOU Plzeň), pro některé mohou být ŠVP spíše přítěží, protože nepocítují potřebu či nutnost něco ve výuce a práci školy měnit. Z odpovědí všech respondentů vyplynul jeden shodný rys – pozitivní vliv ŠVP na vzájemnou spolupráci učitelů při plánování výuky.

CHCEME UDRŽET ROZMANITOST OBORŮ V REGIONECH

Aktuální situaci ve školství v Plzeňském kraji, jeho problémy a výhled do budoucna nám v rozhovoru přiblížil náměstek hejtmána pro oblast školství, mládeže a sportu Jiří Struček.

Co považujete za nejpodstatnější pro střední školy v Plzeňském kraji?

Především se snažíme podporovat technické odborné vzdělávání. V loňském roce jsme poprvé otevřeli program Motivace pro technické vzdělávání mládeže Plzeňského kraje, na který jsme z krajského rozpočtu vyčlenili milion korun. Střední školy v Plzeňském kraji vytvořily technické kroužky pro žáky osmých a devátých ročníků základních škol. Cílem je, aby se žáci s technickými obory blíže seznámili a dozvěděli se, že po jejich studiu mají velkou šanci na dobré uplatnění, zatímco v některých jiných oborech, které jsou na první pohled možná atraktivnější, je uplatnitelnost minimální.

Můžete jmenovat nějaký konkrétní obor?

Velká nezaměstnanost je například u oboru ekolog. Pro žáky i rodiče je to sice zajímavý obor, ale jeho absolventi obtížně hledají uplatnění, chráněné krajinné oblasti nebo správy národních parků jich moc neabsorbují.

POHLEDEM KONZULTAČNÍHO CENTRA

„Pomáháme školám řešit obtíže, jako je začleňování žákovských projektů do ŠVP, metody výuky pro odborné předměty a jazyky,“ popisuje koordinátorka regionálního konzultačního centra Plzeňského kraje PaedDr. Dagmar Pančíková. „Radíme také, jak používat nové vyučovací metody ve výuce na různých typech škol.“ Mezi problémy, se kterými si školy nevědí rady, patří průřezová témata, klíčové kompetence a hodinové dotace. Hodně diskutované je také vlastní hodnocení škol. Pedagogové si často nejsou jisti formální stránkou nebo obsahem ŠVP. A co si na základě kontaktu se školami myslí Dagmar Pančíková o přístupu učitelů k reformě? „Učitelé mnohdy přistupují k reformě formálně a nejsou ochotni se přizpůsobit změnám.“ Podle ní mají obtížnou pozici na školách zejména koordinátoři školních vzdělávacích programů, kteří často nemají žádné pravomoci a jejich oprávněné požadavky na obsah ŠVP a výuku podle něj kolegové nechtějí akceptovat.

Lucie Šnajdrová

Regionální konzultační centrum působí při Krajském centru vzdělávání a Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky, v ulici Sady 5. května v Plzni.

www.kcvjs.cz

Po jakých absolventech je naopak poptávka?

Firmy hledají hlavně seřizovače, obráběče kovů nebo zámečníky. Poptávka je i po truhlářích nebo zednících. Přitom některé obory se stěží daří na školách udržet. Například SPŠ dopravní v Plzni nemůže získat dostatek zájemců pro tak krásný obor, jako je čalouník. Žáci mají mnohdy zkreslené představy o tom, co tato profese obnáší, a nevědí, že by jako absolventi mohli například provádět renovaci zámeckého čalouněného nábytku.

Můžete kromě motivačních programů nějak ovlivňovat skladbu oborů na školách?

Snažíme se zachovat vzdělávací nabídku v rámci celého kraje, aby i žáci z odlehlejších oblastí, jako je okres Klatovy nebo Tachov, měli možnost jít do školy ve svém regionu.

Jakým způsobem toho dosáhnete?

Regionální normativy zohledňují náročnost oborů. Například na střední škole v Oselcích se učí umělečtí kováři a truhláři, což jsou krásná, ale také velmi finančně náročná řemesla.

Nevyvolává to mezi školami nevěřivost, když vědí, že na některé školy se stejným oborem v nějakém odloučenějším místě pošlete víc peněz, protože ho chcete zachovat?

Zmiňované obory na střední škole v Oselcích jsou jediné obory takového zaměření v celém Plzeňském kraji, proto by asi nikdo nechtěl, aby zanikly. Každá škola má zcela jiné provozní podmínky, některé musí například zabezpečovat provoz ve více objektech, a to něco stojí.

V řadě krajů se školy slučují, vy se je ale snažíte spíš udržet. Optimalizaci zatím řešit nemusíte?

Pokud se najdou školy blízko sebe nebo školy, které by mohly své obory propojit, nebudeme proti sloučení. Musí to být ale vždy ve prospěch zachování oborů, které školy vyučují.

Bude mít slučování škol nějaký přínos pro studenty?

Žáci menší školy sloučené s jinou by si měli polepsit, protože se dostanou do silnějšího subjektu, který má daleko větší možnosti. Školy se dnes snaží získat žáky nabídkou různých exkurzí, zahraničních výměnných pobytů a stáží, což je pro ně samozřejmě lákavé. Ale něco takového si může dovolit jenom ta škola, která má větší počet žáků.

Slučování by se údajně mělo týkat i gymnázia v Blovicích. O gymnázia je přece velký zájem...

Gymnázium v Blovicích má málo žáků kvůli demografickému poklesu. V takové situaci se může stát, že nebude dostatek finančních prostředků na spravedlivé ohodnocení pedagogů, ti kvalitní budou odcházet a žáci pak také půjdou raději na gymnázium do Plzně. To je uzavřený kruh. Aby se gymnázium v Blovicích mohlo zachovat, přemýšlíme o tom, že by se spojilo s některou silnou školou, která by situaci pomohla překlenout, je to teď asi jediná šance.

Jak kraj podporuje reformu na středních školách?

Samozřejmě vítáme, když učitelé ve školách mohou projevit své nápady a přicházet s inovacemi, ale měly by být lépe vymezeny mantinely, v nichž se školy mají pohybovat. Aby se stejné obory na různých školách v ČR neučily diametrálně odlišně, protože jinak je pro žáka velmi obtížné přestoupit.

Jaký je podle vás hlavní problém krajského školství?

Je to jednak financování, ale i otázka vstupu žáků na střední školy. Rodiče by si měli uvědomit, jaké jsou možnosti jejich dětí a jaká bude jejich uplatnitelnost po ukončení střední školy. Určitě by měli uvážit, jestli děti patří mezi studijní typy, a na gymnázium by měli jít jen ti žáci, kteří pak budou směřovat na vysokou školu. Nemělo by se stávat, že ubývají žáci na učilištích a na gymnáziích jejich počet narůstá. Když je to tak, někde se stala chyba. Základní problém je v tom, že bychom měli zachovat spektrum oborů, které potřebujeme, aby naše republika mohla fungovat. Aby se i za pár let mohlo mluvit o „zlatých českých ručičkách“ a nedopadli jsme tak, že sice každý bude mít maturitu, ale zcela se vytratí řemeslná zručnost.

Alena Nová a Zoja Franklová

JAKÉ KOMPETENCE MÁ MÍT STŘEDNÍ MANAGEMENT ŠKOL?

Pro fungování každé organizace mají lidé zásadní význam. Zda se podaří najít schopné pracovníky, udržet si je, rozvíjet jejich schopnosti a motivovat je k dobrému výkonu, záleží ve velké míře na kvalitě personální práce v konkrétní organizaci.

ilustrační foto

Školy nepatří počtem svých pracovníků mezi velké organizace a finanční prostředky, které mohou věnovat na personální práci, jsou omezené. Problémem je platové ohodnocení práce učitelů. Pro jejich motivaci mají samozřejmě význam i další prvky, jako je komunikace s nimi, chvála, možnost uplatnit vlastní pojetí či dobré výsledky žáků. To vše by ale významně působilo až ve chvíli, kdy by pedagogové nepociťovali tak silně, že jejich finanční ocenění je nedostatečné. Problémem je i fakt, že škola nemůže učitelům nabídnout dostatečný kariérní růst.

Přesto školy nemohou na personální práci rezignovat. Alespoň malý posun v této oblasti si dal za cíl projekt Cesta ke kvalitě, který pomáhá školám při vlastním hodnocení. Vyvíjí pro ně různé nástroje, které mohou použít k autoevaluaci a jedním z nich je i třistašedesátistupňová zpětná vazba (360°) pro střední management škol.

Třistašedesátistupňová zpětná vazba

Systém třistašedesátistupňové (360°) zpětné vazby je jedním z nástrojů, který je v současnosti poměrně často využíván k hodnocení pracovníků. Toto hodnocení poskytuje organizaci informace o pracovním výkonu, chování a schopnostech jednotlivců. 360° zpětná vazba je vícezdrojové hodnocení, tedy zpětná vazba od více hodnotitelů. Obsahuje hodnocení nadřízeným, sebehodnocení pracovníka, hodnocení spolupracovníky, podřízenými i externími hodnotiteli. Kritérii hodnocení 360° zpětnou vazbou jsou zpravidla stanovené kompetence – požadované schopnosti (na úrovni organizace, skupin pracovníků či konkrétních pracovních míst). Velmi významnou součástí systému je hodnotící rozhovor nadřízeného s podřízeným. K realizaci hodnocení třistašedesátistupňovou (360°) zpětnou vazbou je v současnosti obvykle využíván speciální software.

Informace z takového hodnocení druhých lidí rozšiřují člověku znalost sebe sama. Sám totiž často není schopen dostatečné sebereflexe, která by ho přiměla ke změně chování. Teprve zpětná vazba ho může nasměrovat v oblasti vlastního rozvoje. To bylo také důvodem, proč byla třistašedesátistupňová zpětná vazba zařazena mezi evaluační nástroje vyvíjené v rámci projektu Cesta ke kvalitě.

Personální práce v organizaci je realizována v systému dílčích personálních činností: analýza pracovních míst, personální plánování, získávání, výběr a přijímání pracovníků, adaptace pracovníků a jejich rozmísťování, hodnocení pracovníků, odměňování pracovníků, vzdělávání, rozvoj a řízení kariéry pracovníků, zajišťování pracovních podmínek a péče o pracovníky, kolektivní vyjednávání uvolňování pracovníků.

Kdo patří ke střednímu managementu škol?

Jako první krok k vytvoření systému 360° zpětné vazby bylo nezbytné určit funkce, které představují ve školách střední management a poté identifikovat kompetence, které mají pracovníci na pozicích středního managementu škol mít. V dubnu 2010 se k tomu-to účelu konal na půdě Národního ústavu odborného vzdělávání workshop s odborným vedením, kterého se zúčastnili ředitelé a další představitelé managementu škol (mateřských, základních, středních, učilišť a vyšších odborných škol).

Názory na reprezentanty středního managementu škol nebyly od počátku úplně jednotné. Například ředitelé některých škol zahrnovali do středního managementu své zástupce, jiní je řadili k top managementu. Se zvážením možných organizačních specifik různých škol byly nakonec do skupiny středního managementu účastníky workshopu zahrnuty pozice zástupců ředitele – zástupci pro jednotlivé stupně škol, pro ekonomiku a provoz, pro teoretické a praktické předměty (i podle oborů) a zástupci pro detašovaná pracoviště, dále pozice vedoucích skupin učitelů – vedoucí metodických sdružení (1. – 2. ročník, 3. – 5. ročník) a vedoucí předmětových komisí, vedoucí učitelé, vedoucí předmětů, vedoucí učitelé podle předmětů či skupinový učitel v dílně. Jako další pracovníci středního managementu byli určeni výchovní poradci (pro 1. a 2. stupeň), koordinátoři (např. ICT, ŠVP, environmentální výchova), metodici prevence a vedoucí školní družiny, školní jídelny, domova mládeže, mateřské školy a vedoucí správního úseku.

Model kompetencí manažera středního managementu škol

Na základě analýzy činností a efektivního chování pracovníků (které přináší žádoucí pracovní výsledky) na pozicích středního managementu byly identifikovány nároky na pracovníky na těchto pozicích – schopnosti nezbytné pro výkon dané funkce, tedy kompetence, které by pracovník měl mít. Tímto způsobem byl vytvořen model kompetencí manažera středního managementu škol, který tvoří devět rámcových kompetencí.

ilustrační foto

Pracovní iniciativa – představuje aktivitu, pracovní nadšení, ochotu se angažovat pro pracovní úkoly, orientaci na dosažení stanovených cílů, snahu o efektivitu a kvalitu práce, ochotu pracovat nad rámec svých povinností a realizovat i náročnější úkoly, vlastní rozvoj, flexibilitu ad.

Pracovní komunikace uvnitř i vně školy – tedy optimální komunikace uvnitř školy s nadřízenými, spolupracovníky a žáky a vně školy – s rodiči, veřejností ad., schopnost a ochota využívat své znalosti, předávat informace a poskytovat, zjišťovat a přijímat zpětnou vazbu, věcná argumentace a kvalifikované náměty do diskusí, prezentační dovednosti, schopnost naslouchat a vyjednávat, optimálně vystupovat a jednat, vypracovávání písemných zpráv a sdělení, zájem o názory druhých, podpora dialogu či dodržování etických zásad v komunikaci.

Spolupráce se spolupracovníky – vyžaduje interpersonální citlivost (zájem o druhé, pochopení pro druhé a jejich specifika, ohleduplnost), schopnost a ochotu ke spolupráci s jednotlivci i v týmu, ochotu pomoci při řešení úkolů jiných pracovních míst, udržování optimálních vztahů se spolupracovníky, respektování stanovisek druhých i protikladných názorů, přijímání konstruktivní kritiky, konstruktivní kritický přístup k druhým, schopnost chválit, zvládnutí a řešení konfliktů.

Řešení problémů – tato kompetence zahrnuje analytické schopnosti, strategické myšlení, řešení problémů uvnitř školy (žáci, učitelé) i vně školy (rodiče, sociální péče, policie), ochotu přijímat nová řešení, hledání nových způsobů řešení (tvořivé myšlení) a nalézání použitelných řešení.

Odolnost vůči zátěži při práci – představuje zvládnutí vlastních emocí i emocí druhých a náročných situací bez negativních dopadů na zdravotní i psychický stav, schopnost koncentrace a kvalitní práce i za ztížených podmínek či pod tlakem, schopnost zachovat si i při složitých úkolech či návalu úkolů přehled a klid.

Organizace práce, rozhodování – reprezentuje zvládnutí náročných úkolů a problémů, schopnost stanovit si priority při plnění úkolů, pracovat v daných podmínkách v žádoucím tempu, kontrola vlastní práce, hodnocení činností a akcí, schopnost manažerského plánování a rozhodování o finančních, materiálních a lidských zdrojích, organizace práce pracovníků, koordinace a kontrola jejich činnosti.

Spolehlivost, odpovědnost – představuje svědomitost, důslednost, dotahování úkolů do konce, ztotožnění se s prací, loajalitu, tedy respektování zájmů, cílů a hodnot školy, dále nezávislost, vytrvalost (trpělivé překonávání překážek, pevná vůle), schopnost samostatně pracovat, disciplinovanost (ukázněnost, dochvilnost) ad.

Vedení lidí, personální práce – postihuje uplatňovaný styl vedení pracovníků (koučování, delegování), poskytování zpětné vazby, uznávání a oceňování výkonnosti pracovníků, schopnost motivovat pracovníky k výkonu a k optimálnímu přístupu k práci a schopnost využívat stimulační prostředky. Personální práce vyžaduje stanovování činností a podmínek pracovníků na pracovních místech a nároků na jejich schopnosti, personální plánování, získávání a výběr pracovníků, adaptaci nových pracovníků, hodnocení, odměňování, vzdělávání a rozvoj pracovníků, řízení jejich kariéry, ovlivňování pracovních podmínek pracovníků, uvolňování pracovníků ad. Kompetence vedení lidí a personální práce obsahuje rovněž vedení porad, schopnost sestavení a budování týmu, podporu tvořivého týmového řešení úkolů, vytváření týmové atmosféry, rozvoj týmu apod.

Odbornost – zahrnuje kvalifikační předpoklady, úroveň aktuálních odborných znalostí, práci na PC, jazykové schopnosti, znalosti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany atd.

Přínosem realizovaného workshopu bylo určení pozic středního managementu škol a identifikace jejich kompetencí, které budou případně dále modifikovány v rámci pilotního ověřování 360° zpětné vazby v jednotlivých školách.

Výsledek této práce bude zveřejněn včetně softwaru a metodiky jako jeden z evaluačních nástrojů. Pro všechny zájemce ze škol bude dostupný na webových stránkách projektu Cesta ke kvalitě www.nuov.cz/ae.

ABSOLVENTŮ SE NEBOJÍME

Odpovídá ředitel SOU elektrotechnického v Plzni Jaroslav Černý

Do jaké míry si můžete vybírat učitele?

Problém máme, když hledáme učitele odborných předmětů, těch je nedostatek a mnohdy jsme rádi, když se vůbec nějaký přihlásí. Naopak u všeobecně vzdělávacích předmětů je zájemců dostatek. Dáváme přednost učitelům, kteří mají pro nás vhodnou aprobaci, abychom mohli využít oba předměty, které učí.

Berete při výběru v úvahu, zda jde o člověka inovativního, který chce přinášet nové nápady do výuky?

To hraje samozřejmě velkou roli. Proto také někdy přijmeme raději čerstvého absolventa místo učitele s dlouhou praxí. Ten má sice zkušenosti, ale může mít také hodně zlovyklu a těžko se jich zbavuje. Týká se to hodně všeobecně vzdělávacích předmětů, jako je třeba čeština. Obzvláště rádi přijímáme studenty Pedagogické fakulty v Plzni, kteří u nás často vykonávají praxi, takže je můžeme trochu poznat. Fakulta je vyškolí k novým metodám práce a to je jejich výhoda. Spíš je někdy problém, že se můžeme jen velmi těžko zbavit učitele, který se neosvědčil.

Staráte se o to, aby učitelé dále rozvíjeli své kompetence a schopnosti?

Naše škola pochopitelně nemá moc prostoru pro nějakou sofistikovanou personální práci, reálně se jí mohou věnovat jedině já a trochu moji zástupci. Snažíme se hlavně učitele motivovat k tomu, aby se zúčastňovali různých kurzů a zdokonalovali se tak ve svých oborech.

Jak si vybíráte třeba vedoucí předmětových komisí?

Výběr probíhá hodně na základě osobní znalosti učitelů daného předmětu a zkušeností s nimi. Roli hraje samozřejmě, do jaké míry jde o člověka tvořivého a jak je schopný vést skupiny svých kolegů, aby to mělo nějaký smysl.

Zoja Franklová

JE PROBLÉM ZÍSKAT KVALITNÍ ŘEDITELE?

Odpovídá náměstek hejtmána Plzeňského kraje Jiří Struček

Pokud se do některých konkurzních řízení přihlásí malý počet uchazečů, může nastat problém s výběrem. Mnozí učitelé se ani nechtějí o místo ředitele ucházet, protože vědí, že by jim přibýlo hodně úkolů i starostí a měli by daleko větší zodpovědnost. Přitom rozdíl mezi platem ředitele a běžného pedagoga není až tak velký. Problém spatřujeme v tom, že je téměř nemožné dosáhnout změny ředitele u těch škol, které nefungují dobře. Řířizovatel by měl mít větší možnost situaci školy ovlivnit. Proto se snažíme, aby se do nově připravovaného zákona o pedagogických pracovnících dostaly pravidelné rekonkurzy na ředitele škol.

ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST ŽÁKŮ ODBORNÝCH ŠKOL

10

Žáci téměř vůbec nečtou a někteří mají dokonce i na střední škole problém číst nahlas. Vyplývá to z dotazníkového šetření, které proběhlo na jaře 2010 na pilotních školách zapojených do projektu Kurikulum S - Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání. Dotázaní pedagogové se proto snaží ve výuce v maturitních i učebních oborech vzbudit u žáků zájem o četbu a o získání nových informací, a rozvíjet tak jejich čtenářskou gramotnost, komunikativnost i schopnost vyjadřovat se a prezentovat své názory.

Pro rozvoj čtenářské gramotnosti žáků je velmi důležitý osobní příklad učitele a jeho doporučení žákům, co zajímavého četl. Žáci mají možnost využít služeb školní knihovny a půjčit si odborné časopisy a literaturu, v rámci výuky také navštěvují městské a jiné knihovny. Také internet se dá podle učitelů při promyšleném postupu využít pro rozvoj čtenářské gramotnosti.

Jak přimět žáky číst

Metody jsou různé. V českém jazyce a literatuře dostávají žáci maturitních oborů často za úkol prostudovat různé texty z učebnic, knih, internetu a odborných časopisů. Vyučující nechávají žáky někdy číst nahlas, což některým stále činí potíže, jindy si čtou text samostatně. Texty následně zpracovávají, někdy formou domácích úkolů, zapíší nejdůležitější myšlenky a hledají odpovědi na otázky. Na tomto základě pak píší slohové práce a diskutují o textu. Někdy si také vyberou nebo dostanou role postav z textu a musí jednat jako ony. V rámci přípravy k maturitě učitelé zadávají žákům číst vybrané

knihy beletrie, o kterých se pak diskutuje. Vhodné je podle učitelů zhlédnutí zfilmovaného díla nebo televizní adaptace a pak si přečíst knižní předlohu. Na některých školách si žáci vedou čtenářské deníky, některé zařadily v rámci předmětu funkční čtení. Školy se také zapojují do různých projektů, např. Studenti čtou a píšou noviny, nebo zavedly do výuky psaní propagačních letáček ke knihám.

Kritické myšlení a mediální výchova

Na Vyšší odborné škole a Střední průmyslové škole v Šumperku využívají v literární výchově metodu vytvořenou občanským sdružením Kritické myšlení, ve které učí žáky čtení s předvídaním, dále tvorbu zápisu četby a jeho následné prezentace. Zápis četby žáci provádějí podle schématu, které zohledňuje nejen formální analýzu uměleckého textu, ale i jeho porozumění. „Dále tuto gramotnost rozvíjíme účastí na besedách se spisovateli, aktivní účastí na regionální kulturní akci Město čte knihu nebo osobitým přednesem textu,“ uvedli zástupci školy.

V občanské nauce je v maturitních oborech zařazena kapitola Mediální výchova, při které se žáci učí formou analýzy a interpretace orientovat v publicistickém textu, porozumět obsahu a odolávat působení médií. V cizích jazycích kladou učitelé důraz na čtení textů s porozuměním. Žáci jsou vedeni k tomu, aby dokázali pochopit text i globálně a nezaměřovali se na jednotlivá slova, která neznají. V hodinách používají úryvky z knižních originálů, provádí se jejich společný rozbor, pracuje se s časopisy a s internetem.

Práce s odborným textem

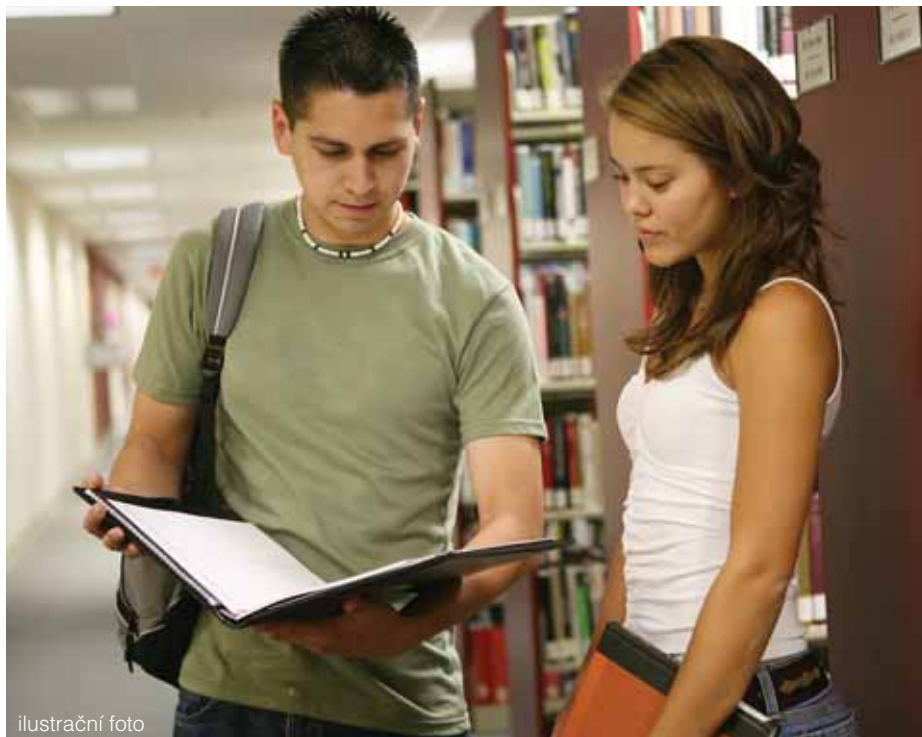
Čtenářská gramotnost žáků odborné školy spočívá mimo jiné v práci s odborným textem a schopnosti porozumět mu. Získané poznatky se musí děti naučit využívat a ověřovat je v praxi. Rozvoj čtenářské gramotnosti v odborných předmětech má velký význam zejména proto, že se rozvíjí obvykle na základě primární motivace žáka. Ta je založená na tom, že se dotyčný potřebuje něco dozvědět. Žáci např. vyhledávají informace přímo v učebních textech, zákonech nebo na internetu, zpracovávají seminární práce a referáty na odborné téma, které pak přednášejí. Při práci s odborným tiskem je pedagogové vedou k porozumění textu a nalezení hlavní myšlenky tak, aby byli schopni vysvětlit podstatu článků a vyvodit závěr.

„V současnosti převládá nízká úroveň schopnosti čtení s porozuměním,“ uvedli zástupci Integrované střední školy Klatovy. Problém se pak podle nich promítá do všech předmětů. Podle zkušeností této i jiných škol je třeba žákům stále znovu připomínat, aby si pozorně přečetli zadání a pak teprve odpovídali. Práci s odborným textem doporučují někteří učitelé provádět ve skupinách.

Schopnost vyjádřit své názory

Při výuce je třeba neustále klást důraz na to, aby žáci komentovali své postupy a aby dokázali vyjádřit své názory a nápady. Žáky je třeba vést k tomu, aby se uměli vyjadřovat i v jiných předmětech, např. aby v hodinách matematiky komentovali nahlas postup řešení a výpočtu při počítání před tabulí. Učitel by se měl zaměřit na to, aby v určitých situacích nejednal za žáky, ale dal jim možnost se projevit a diskutovat. Pro vyjadřování žáků je podle pedagogů potřeba vytvářet prostor, např. při problémovém vyučování, brainstormingu, obhajobě projektů, ročníkových a seminárních prací a diskusích. Do výuky jednotlivých předmětů radí respondenti zařazovat nácvik komunikativních situací, např. s obchodními partnery, spolupracovníky, nadřízenými a zákazníky. Obchodní akademie Vlašim kladé důraz na rozvoj tzv. kooperativního učení, při němž se studenti učí od sebe navzájem. „Žákům je třeba ukázat, že i když udělají chybu, není to nic hrozného, důležité je, aby se nebáli mluvit,“ myslí si zástupci školy.

Některé školy zařadily do učebních plánů předmět efektivní komunikace, např. Obchodní akademie Pelhřimov ho zařadila ve 3. ročníku v rámci předmětu český jazyk a literatura. Žáci se tu učí verbální i nonverbální komunikaci, základům řečnických dovedností nebo zvládnutí některých komunikačních situací. K tomu, aby se žáci nebáli mluvit, zbavili se ostychu, mohou přispět rovněž adaptační kurzy nebo dny otevřených dveří. Vhodné jsou i simulační metody, při nichž se žákům zadávají různé role - např. mohou zastávat také roli učitelů.

ilustrační foto

Gabriela Šumavská

CEDEFOP

Odborné vzdělávání v Evropě má centrum v řecké Soluni. Tam se v roce 1994 přestěhovalo Evropské středisko pro rozvoj profesní přípravy z původního působiště v Berlíně. Akronym Cedefop vznikl z francouzského názvu organizace, které je už 35 let. Středisko sídlí v nové moderní budově na okraji Soluně. Za příznivých okolností, párkrát do roka, lze z Cedefopu zahlédnout vrchol Olympu. Zaměstnanci střediska pocházejí z členských zemí Evropské unie. Vysílají je tam jejich mateřské organizace, které s Cedefopem spolupracují.

Hlavním posláním střediska je poskytovat prostor pro sblížení politiky odborného vzdělávání v členských zemích Evropského společenství a později EU. Důležitost této činnosti se ještě zvýšila s nárůstem mobility pracovních sil v evropském prostoru. Připravenost absolventů odborného vzdělávání vstoupit na trh práce a uplatnit se tam má velký vliv na konkurenceschopnost hospodářství členských zemí i Evropy jako celku.

Jedním z důležitých úkolů, kterými se Cedefop ve spolupráci s organizacemi zaměřenými na výzkum odborného vzdělávání zabývá, je předvídaní potřeby kva-

se projevují s určitým zpožděním, a proto jsou včasné informace tak důležité.

Třicet pět let zkušeností s prognózováním dalšího vývoje přináší své ovoce. Poznatky nashromážděné z jednotlivých výzkumných projektů jsou zpracovávány a nakonec publikovány v souhrnných zprávách o výzkumu odborného vzdělávání a přípravy (OVP), které jsou vydávány v odstupe několika let. Loni vyšla již čtvrtá souhrnná zpráva. Kromě toho vydává Cedefop další monografické publikace a tzv. „stručné zprávy“, které přehledně informují o aktuálních tématech.

V době založení Cedefopu se tehdejší Evropské společenství skládalo z 10 států. Tehdy se zpočátku projevovaly snahy o sjednocování systémů OVP, brzy se však ukázaly nereálné.

Systémy OVP vycházejí z tradic zemí mnohem víc než systémy všeobecného vzdělávání. (V EU neexistuje žádná celoevropská instituce zabývající se všeobecným vzděláváním, protože stupně a kurikula všeobecného vzdělávání jsou napříč Evropou víceméně srovnatelné.) Proto se později přistoupilo ke srovnávání výsledků OVP, které v současnosti vedlo k vytvoření Evropského rámce kvalifikací (EQF) a následně národních rámců kvalifikací v členských státech EU.

ilustrační foto

lifických, která se odvozuje od vývoje povolání. S rozvojem vědy a techniky některá povolání zanikají či ztrácejí na významu, jiná vznikají nebo se obrozují v nové podobě. To vyžaduje provádět podstatné změny v odborném vzdělávání, které připravuje nové pracovníky. Změny ve vzdělávání

Každý členský stát má alespoň jednu instituci pověřenou péčí o OVP. V Československu byly ústavy dva: Výzkumný ústav odborného školství (nyní NÚOV) a Štátní inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV). Oba ústavy úzce spolupracují s Cedefopem, VÚOŠ/NÚOV již od roku 1990,

ilustrační foto

kdy byl v Cedefopu vytvářen srovnávací přehled popisů pracovních činností pro vybraná povolání v ES. Ty byly přeloženy do češtiny a srovnávány s odpovídajícími obory přípravy u nás.

Velké státy EU obvykle mají víc institucí pro OVP, jedna z nich však mívá celostátní působnost. Např. v Německu je to Spolkový ústav odborného vzdělávání (BIBB), ve Francii Středisko pro studium a výzkum kvalifikací (Céreq) a v Itálii Ústav pro rozvoj profesní přípravy pracovníků (ISFOL). Malé Slovinsko má již 15 let Středisko SR pro odborné vzdělávání (CPI) a Malta Maltské informační středisko pro uznávání kvalifikací (QRIC), Belgie má Valonský úřad pro odbornou přípravu a zaměstnanost (Le FOREM) a vlámský VDAB, v Litvě působí Středisko pro kvalifikace a rozvoj odborného vzdělávání a přípravy (KPMPC), v Maďarsku Národní ústav pro odborné vzdělávání a vzdělávání dospělých (NSZFI), v Nizozemsku jsou ústavy dva: Expertní středisko pro vzdělávání a profesní přípravu (ECBO) a Inovační středisko vzdělávání a přípravy (CINOP) atd.

Podrobnější informace o institucích, které se v evropských zemích věnují odbornému vzdělávání, najdete v příloze Zpravodaje Odborné vzdělávání v zahraničí č. 11/2010, který je dostupný na www.nuov.cz.

Anna Konopásková

DÉLKA ZÁKLADNÍ ŠKOLY V EVROPĚ

V rámci Eurydice byl před několika lety proveden průzkum délky povinné školní docházky v evropských zemích. Povinnost školní docházky se však v některých zemích plní i po absolvování základní školy.

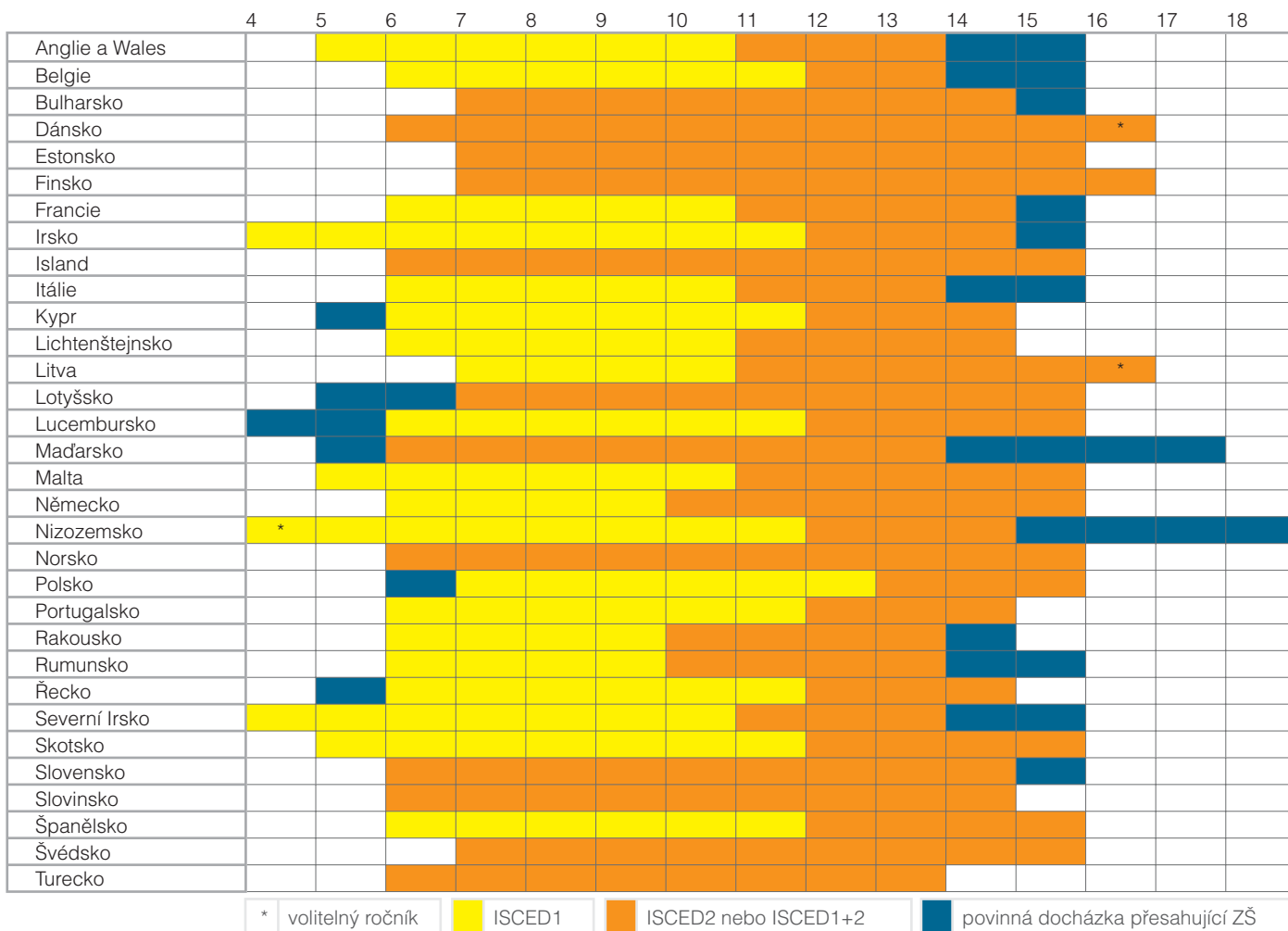
Tabulka ukazuje přehled doby trvání základní školy. V některých zemích má základní škola jednotnou strukturu, v jiných je rozdělena do dvou stupňů, primárního a nižšího sekundárního stupně (podle mezinárodní standardní klasifikace ISCED 1 a ISCED 2). Věk vstupu žáků do základní školy se pohybuje od čtyř do sedmi let podle ustanovení v jednotlivých zemích a žáci opouštějí základní nebo nižší sekundární školu ve věku 14-16 let. V poválečném Československu byla nejprve zavedena jednotná osmiletá základní škola, která byla začátkem 60. let změněna na devítiletou základní školu a koncem 80. let na čas opět na osmiletou. Toto zkrácení mělo nepříjemné důsledky pro ty absolventy, kteří pokračovali ve vzdělávání v učebních oborech (chlapci byli ve čtrnácti letech ještě malí a nedosáhli na ponk či soustruh) nebo v odborných školách (dívký ve středních zdravotnických školách nemohly vykonávat praxi v plném rozsahu, protože jim ještě nebylo 15 let). V tabulce je

vyznačena délka základní školy a tam, kde není totožná s povinnou školní docházkou, také přesahující povinná školní docházka či povinné vzdělávání (v zemích, kde žáci mohou být vzděláváni doma).

Z tabulky lze vyvodit tyto statistické údaje: Nejvíce zemí (14) má devítiletou základní školu, následuje desetiletá základní škola, kterou má osm zemí, osmiletá základní škola je v sedmi zemích a pouhé tři země mají jedenáctiletou základní školu. Pře-
vážně platí, že základní škola je na severu Evropy delší než na jihu.

Anna Konopásková

Pramen: Eurydice, www.eurydice.org.

**národní
ústav
odborného
vzdělávání**

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Informační bulletin NÚOV Praha
číslo 4/2010 vyšlo 10. 12. 2010

Vydává:

NÚOV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
tel.: 274 022 111, fax: 274 863 380
e-mail: nuov@nuov.cz, www.nuov.cz

Redakce: Zoja Franklová, Lucie Šnajdrová,
Alena Nová
Grafika a sazba: Jan Velický

Vedeno pod č. registrace MK ČR 6275
ISSN 1210-7387

CO SI MŮŽETE PŘEČÍST VE ZPRAVODAJI ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ZAHRANIČÍ

Číslo 10/2010

- Problémy francouzského školství
- Funkční negramotnost
- Povolání se špatnou image a co s nimi
- Vzdělávání ve světě očima OECD
- Kvalita dalšího vzdělávání v Německu

Číslo 11/2010

- Kvalifikace pro zelená zaměstnání
- Terciární vzdělávání v Německu a v USA
- Kompetence profesionálních překladatelů
- Dospělí Evropané a cizí jazyky

